

Luftforurening - sundhedskonsekvenser og strukturel forebyggelse på kommunalt niveau

Vidensråd for Forebyggelse har gennemgået forskningen om luftforurening i Danmark, om sundhedskonsekvenser af at være udsat for luftforurening og om hvilke strukturelle tiltag der kan medvirke til at reducere eksponeringen for luftforurening. Hovedpointerne i rapporten "Luftforurening - sundhedskonsekvenser og strukturel forebyggelse" præsenteres her.

Stort set alle danskere er udsat for luftforurening i niveauer, der vurderes som sundhedsskadelige. Luftforurening er forbundet med en øget risiko for en lang række alvorlige sygdomme, og visse grupper er særlig sårbare over for luftforurening. Det gælder fx børn, gravide og deres ufødte børn, ældre personer, personer med eksisterende helbredsproblemer og personer med færre sociale og økonomiske ressourcer, dvs. samlet set er det en stor del af befolkningen.

Niveauer af luftforurening i Danmark

Niveauet af luftforurening i Danmark ligger stadig, trods forbedringer, et stykke over de seneste retningslinjer for luftkvalitet fra Verdenssundhedsorganisationen WHO fra 2021. Eksponeringen for luftforurening er størst i de store byer, men stort set alle er udsat for sundhedsskadelig luftforurening i Danmark.

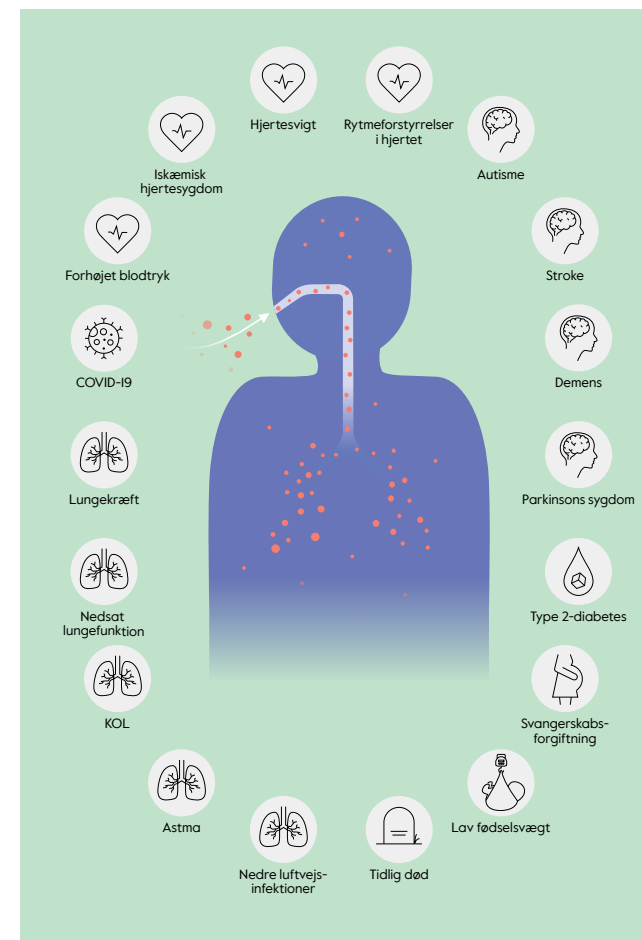
Udenlandske forureningskilder, især fra Øst- og Centraleuropa, bidrager væsentligt til luftforurening i Danmark, men der er også danske forureningskilder. Væsentlige danske kilder til luftforurening er:

- Små forbrændingsanlæg, fx brændefyring i private boliger såsom brændeovne, brændekedler og træpillefyr
- Vejtrafik, fx fra udstødning og slid fra vej, dæk og bremses
- Andre mobile kilder, fx fritidsfartøjer, altså skibe eller både til private formål, og jernbane
- Landbrug, fx ammoniakudledninger
- Industri, fx forbrænding i produktionsvirksomheder, raffinaderier og energiforbrug til udvinding af olie og gas
- El- og fjernvarmeproduktion, fx forbrænding af kul, olie naturgas eller biomasse.

Sundhedskonsekvenser af luftforurening

Der er stærk evidens for, at luftforurening er forbundet med en øget risiko for en lang række alvorlige sygdomme og for tidlig død. For tidlig død er især knyttet til KOL, forhøjet blodtryk, iskæmisk hjertesygdom, stroke, type 2-diabetes og lungekræft.

Figuren til højre sammenfatter sundhedskonsekvenserne, som følge af luftforurening for børn og voksne.

Handlemuligheder

Luftforurening er overalt i Danmark. Eksponering for luftforurening er således kun i begrænset omfang et individuelt valg, og der er derfor et særligt potentiale i at styrke den strukturelle forebyggelse, der regulerer de overordnede rammer, vi alle lever under.

Strukturel forebyggelse afhænger ikke direkte af individuelle valg og sundhedskompetencer, og effekten af strukturelle forebyggelsestiltag er derfor ofte større blandt personer og lokalsamfund med færre sociale og økonomiske ressourcer.

En anden fordel er, at mange strukturelle forebyggelsestiltag målrettet luftforurening medfører forbedringer på flere områder, fx kan reduktion i brug af fossile brændsler både reducere luftforurening og bidrage til at bremse klimaforandringer.

En strukturel forebyggelsesindsats målrettet luftforurening kan implementeres på flere organisatoriske niveauer. På kommunalt niveau peger rapporten på følgende centrale strukturelle forebyggelsestiltag målrettet luftforurening:

1. Begræns brug af køretøjer i byerne fx gennem miljøzoner, trængselsafgifter eller vejafgifter
2. Sænk brugeromkostningerne for kollektiv transport for at mindske antallet af biler på vejene – dette gerne i kombination med vejafgifter eller dyrere parkeringspladser
3. Udbyg gang- og cykelinfrastruktur, og kollektiv transport
4. Udbyg offentlige rekreative områder, fordi beplantning begrænser luftens passage, og fordi rekreative områder samtidig betyder, at der ikke kører biler i dette område
5. Øg brug af grønne energikilder, som sol, vind, vandkraft og jordvarme
6. Øg energieffektivisering i bygninger, så forurening fra energiproduktion nedbringes
7. Udvid elektrificering af køretøjer som erstatning for benzin- og dieselskøretøjer.

Strukturelle forebyggelsestiltag kan med fordel kombineres med ikke-strukturelle forebyggelsestiltag, som fx informationskampagner, samt individuelle forebyggelsestiltag. Forskellige typer af forebyggelse understøtter hinanden og har derfor oftest bedre virkning i kombination.

Find hele rapporten på Vidensråd for Forebyggelses hjemmeside:
vidensraad.dk/luftforurening

